

Prøvetagning med henblik på undersøgelse for *Legionella*

Vandprøver

Vandprøver kan udtages med mange forskellige formål. Det er vigtigt at gøre sig klart, hvad formålet med undersøgelsen er, inden man udtager vandprøver.

Der er flere hovedformål:

1) Kontrol- og rutineprøver:

- Risikovurdering – udgør et konkret anlæg/tapsted en risiko?
- Vurdering af forebyggende/afhjælpende foranstaltninger – har de indførte foranstaltninger medført lavere risiko?

2) Smitteudredning – kan det konkrete anlæg/tapsted være kilde til tilfældet/tilfældene?

Kontrolprøver – rutineprøver

- Udtages som regel en gang om året som kontrol for vækst af *Legionella* i varmtvandssystemet.
  - Prøver (varmt vand) tages som flush-prøver (B-prøver); prøver skal omfatte prøver fra fjerneste tapsted(er) og/eller fra andre steder, der kan være gunstige for vækst
  - Tappes fra vandhane (køkken/toilet/bad/sengestue eller andre steder), eventuel perlator fjernes
  - Er tapsted snavset, rengøres/desinficeres det inden prøvetagning
  - Lad vandet løbe ved rimelig blød stråle i ca. 1. min (til konstant temperatur), opsaml helst 500-1000 ml (min. 100 ml)
  - Mål og noter temperaturen
  - Er der klor i vandet, skal prøven tilsættes natriumthiosulfat.
- Kontrolprøver: Kontrol af behandling/udbedrende foranstaltninger:
  - Udtages straks efter behandling, efter 14 dage, efter 1-2 måneder og evt. senere. Der skal evt. følges op med rutinemæssig prøvetagning
  - Disse skal omfatte prøver fra tapsteder, hvor der har været konstateret forhøjede værdier (eventuelt efter et sygdomstilfælde). Kan omfatte straksprøver (A-prøver), prøver fra koldt vand og prøver fra bruserslange m.v.

Prøver ved smitteudredning

- Udtages fra steder, hvor der er mistanke om smitte (mere eller mindre velbegrunnet). Det drejer sig specielt om steder, hvor flere har risiko for at blive smittet
  - Der bør altid tages straks prøver (A-prøver) fra mistænkt smittested, det vil i de fleste tilfælde være prøver fra brusere (prøve tages direkte fra bruserslange)
  - Prøver tappes fra blandet vand (badevandstemperatur).
  - Der bør også altid tages flush-prøver (1. min.), altid fra varm vandhane, men der kan også tages prøve fra bruserslange (blandet eller varmt vand)
  - Straks-prøver fra bruserslange kan i nogle tilfælde give kraftig overvækst, hvorfor *Legionella* kimtal ikke kan bestemmes
  - For større systemer bør der tages flere A- og B-prøver. Er der flere forskellige installationer (spabade, pools mv.), bør der tages prøver fra alle relevante steder/installationer

- A-prøver kan også tages fra koldt vand, specielt hvis det kolde vand er lang tid om at blive koldt – eller hvis det ikke kan blive rigtig koldt (< 20 °C)
- Koldtvandsprøver skal tages før varmtvandsprøver, hvis man benytter samme tapsted.
- I alle tilfælde bør der også tages prøver fra returvand (evt. fra flere strenge), før tilgang til varmeveksler eller varmtvandsbeholder. Temperaturen måles og noteres.

Transport og opbevaring af prøver til undersøgelse for *Legionella*

- *Legionella* er hårdføre bakterier, der tåler det meste.
  - De begynder dog at dø ved temperaturer > 50 °C
  - Der er ikke - eller kun langsom vækst ved temperaturer < 30 °C
  - *Legionella* i vandfasen deler sig dog generelt ikke, før de dyrkes på egnet substrat
  - Prøveflasker må ikke udsættes for frost eller sollys
  - Ved længere ophold ved < 10 °C kan de overgå til ikke dyrkbar fase (VBNC)
  - Derfor:
    - Prøver fra varmt vand skal køles ned så hurtigt som muligt til < 40 °C, de må ikke straks pakkes ned, med mindre det er på køl
    - Bedste transporttemperaturer er mellem 10 og 30 °C
    - Transporteres og opbevares mørkt
    - Skal i arbejde efter højst 48 timer
    - Kan opbevares i køleskab 4 - 8 °C natten over.

Fortolkning af prøvesvar

Den officielle grænseværdi er pr. 1. juli 2024 < 1000 CFU/liter,¹ men lokalt kan der ud fra en risikovurdering være behov for en lavere koncentration af *Legionella*.

- Når svarene foreligger, vurderes de for hospitalernes vedkommende af hygiejneorganisation og teknisk afdeling.
- Resultaterne vurderes for plejecentre og sundhedsinstitutioner af kommunens hygiejneorganisation i samarbejde med den relevante forvaltning i kommunen.
- I tilfælde af udbrud sker fortolkning oftest i samarbejde med Styrelsen for Patientsikkerhed og Statens Serum Institut.
- Afhængigt af den lokale organisering er det i øvrigt hensigtsmæssigt med kommunikation mellem hospital og kommune, som er myndighed på området.

¹ Social-, Bolig- og Ældreministeriet. Bekendtgørelse om indberetning af Legionellaprøver og -foranstaltninger. BEK nr 721 af 11. juni 2024. [Legionellabekendtgørelsen \(retsinformation.dk\)](https://www.retsinformation.dk/eli/lovtidtg/2024/06/11/721)